

บทที่ 4

บริบทชุมชน

ชุดโครงการวิจัย วิเคราะห์การออกแบบผลิตภัณฑ์ และศักยภาพของธุรกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ ตามโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ คณะผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ อำเภอหางดง แบ่งเป็น 9 ตำบล คือ ตำบลบ้านแหวน ตำบลขุนคง ตำบลหนองโง้ง ตำบลหนองควาย ตำบลสันผักหวาน ตำบลน้ำแพร่ ตำบลหารแก้ว ตำบลหนองแก้ว ตำบลหนองตอง เป็นพื้นที่สำคัญ ในการหาข้อมูลตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนด้านต่างๆ โดยรายละเอียดบริบทชุมชน ที่ศึกษา มีดังนี้

1. บริบทชุมชน

ชุดโครงการวิเคราะห์การออกแบบผลิตภัณฑ์ และศักยภาพธุรกิจชุมชน ตามโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ได้เลือกศึกษากลุ่มผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ของอำเภอหางดง มีข้อมูลสำคัญประกอบด้วยส่วนต่างๆ โดยผู้วิจัยและคณะได้ทำการสำรวจ และถ่ายภาพไว้ดังนี้

1.1 ประวัติความเป็นมาของอำเภอหางดง

อำเภอหางดง แต่เดิมมีนามเรียกว่า “แขวงแม่ท่าช้าง” ขึ้นตรงต่อเจ้าผู้ครอง นครเชียงใหม่ สภพท้องที่เป็นปารภร้าง ผู้คนปลูกบ้านเรือนอาศัยอยู่เพียงเล็กน้อย มีลำน้ำแม่ น้ำ ท่าช้างไหลผ่าน ปี พ. ศ. 2444 ทางราชการได้จัดเป็นแขวงเรียกว่า แขวงท่าช้าง ที่ทำการแขวงตั้งอยู่ที่ บ้านคำแพงงาม คือ บริเวณที่ตั้งที่ว่าการอำเภอหางดงปัจจุบัน ต่อมาปี พ. ศ. 2481 ถูกยุบเป็น กิ่งอำเภอหางดง ขึ้นตรงกับอำเภอเมืองเชียงใหม่ ต่อมา พ.ศ. 2490 ทางราชการได้ยกฐานะ เป็นอำเภอหางดง จนถึงปัจจุบัน โดยมีคำขวัญอำเภอว่า เศรษฐกิจดี สตรีแสนสวย ร่ำรวยหัตถกรรม วัฒนธรรมมั่นคง หางดงมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น รวม 72,710 คน จำนวนประชากรชาย รวม 35,137 คนจำนวนประชากรหญิง รวม 37,573 คน ปัจจุบัน มี 11 ตำบล

1.2 ประวัติตำบลในอำเภอหางดง

ในส่วนของบริบทนี้มีตำบลที่เกี่ยวข้องในชุดโครงการวิจัย วิเคราะห์การออกแบบผลิตภัณฑ์ และศักยภาพของธุรกิจชุมชน ตามโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 9 ตำบล คือ

1.2.1 ตำบลขุนคง เป็นตำบลในเขตการปกครองของอำเภอหางดง มีหมู่บ้านทั้งหมดจำนวน 8 หมู่บ้าน คือ บ้านต้นแก้ว บ้านถวาย บ้านหนองโง้ง บ้านสารภี บ้านขุนคงหลวง บ้านกาด บ้านท่าขุนคง บ้านท่ามะโก๋ สภาพทั่วไปของ เป็นตำบลที่มีการคมนาคมสะดวก และมีหมู่บ้านที่มีอาชีพในการทำหัตถกรรม ไม้แกะสลัก เฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ เครื่องตกแต่งต่างๆ จำนวนประชากรในเขต อบต. 4,782 คน และมีจำนวนหลังคาเรือน 1,292 หลังคาเรือน อาชีพหลัก คือ การเพาะปลูก ทำหัตถกรรม และศิลปกรรม

ภาพที่ 4.1 องค์การบริหารส่วนตำบลขุนคง

ภาพที่ 4.2 องค์การบริหารส่วนตำบลขุนคอง

ภาพที่ 4.3 องค์การบริหารส่วนตำบลขุนคอง

1.2.2 ตำบลบ้านแหวน อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอหางดง มีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 11 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่1 บ้านไร่ หมู่2 บ้านโงงขาว หมู่3 บ้านทำบุญเรือง หมู่4 บ้านช่างคำน้อย หมู่ที่ 5 บ้านช่างคำหลวง หมู่6 บ้านคู้ หมู่7 บ้านป่าหมาก หมู่8 บ้านต้นเหือด หมู่9 บ้านเดื่อ หมู่10 บ้านจอมทอง หมู่11 บ้านคู้ สภาพทั่วไปของตำบลบ้านแหวน อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอหางดง ประมาณ 3 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนมากเป็นที่ราบ อยู่ในเขตรบบชลประทาน ราษฎรมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนมาก มีพื้นที่ประมาณ 11.72 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,320 ไร่ มีประชากรอยู่หนาแน่นปานกลาง พื้นที่บางส่วนเป็นหมู่บ้านจัดสรร จำนวนประชากรในเขต อบต. 9,089 คน และจำนวนหลังคาเรือน 3,835 หลังคาเรือน อาชีพหลักคือการ รับจ้าง และค้าขาย อาชีพเสริม คือ ทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน และแปรรูปผลผลิตการเกษตร

ภาพที่ 4.4 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

1.2.3 ตำบลหนองควาย เป็นตำบลหนึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของที่ว่าการอำเภอ มีหมู่บ้านทั้งหมด 11 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่1 บ้านตองกาย หมู่2 บ้านฟอน หมู่3 บ้านกองจิง หมู่4 บ้านต้นแก้ว หมู่5 บ้านหนองควาย หมู่6 บ้านร้อยจันทร์ หมู่7 บ้านเหมืองกุง หมู่8 บ้านขุนแส หมู่9 บ้านสันทราย หมู่10 บ้านนาบุก หมู่11 บ้านสันป่าสัก หมู่12 บ้านตองกายเหนือ สภาพทั่วไปของตำบลหนองควาย มีพื้นที่ส่วนมากเป็นที่ราบ อยู่ในเขตรบบชลประทาน ราษฎรมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนมาก มีพื้นที่ประมาณ 17.40 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,325 ไร่

มีประชากรอยู่หนาแน่นปานกลาง พื้นที่บางส่วนเป็นหมู่บ้านจัดสรร จำนวนประชากรในเขต อบต. 7,906 คน และจำนวนหลังคาเรือน 3,869 หลังคาเรือนอาชีพหลักคือการ รับจ้าง และค้าขาย อาชีพเสริม คือ ทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน และแปรรูปผลผลิตการเกษตร

ภาพที่ 4.5 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองควาย

ภาพที่ 4.6 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองควาย

1.2.4 ตำบลสันผักหวาน อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอหางดง มีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านสันผักหวานหลวง หมู่ 2 บ้านต้นจั่ว หมู่ 3 บ้านท้าวผาอยู่ หมู่ 4 บ้านป่าตาล หมู่ 5 บ้านเบือ หมู่ 6 บ้านข้าวแดง สภาพทั่วไปของตำบลสันผักหวาน อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอหางดง ประมาณ 7 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ อยู่ในเขตรบบชลประทานราษฎร มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ มีพื้นที่ประมาณ 13 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 8,862 ไร่ มีประชากรอยู่หนาแน่นปานกลาง อาณาเขตตำบล ทิศเหนือ ติดกับ ต.ป่าแดด อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ทิศใต้ ติดกับ ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ทิศตะวันออก ติดกับ ต.สบแม่ข่า ต.หางดง อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ทิศตะวันตก ติดกับ ต.หนองควาย อ.หางดง จ.เชียงใหม่ จำนวนประชากรของตำบลในเขต อบต. 8,822 คน และจำนวนหลังคาเรือน 4,213 หลังคาเรือน ข้อมูลอาชีพของตำบล อาชีพหลัก รับจ้าง ค้าขาย อาชีพเสริม ทำอุตสาหกรรมในครัวเรือนและแปรรูปผลผลิตการเกษตร ข้อมูลสถานที่สำคัญตำบล ได้แก่ วัดจิมพลีวัน วัดชัยสถิตวัดถาวรธรรม วัดผาสุกราม วัดลัญจิวาราม โรงเรียนบ้านต้นจั่ว โรงเรียนบ้านสันผักหวาน และสถานีนามัย

1.2.5 ตำบลน้ำแพร่ เป็นตำบลหนึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของที่ว่าการอำเภอหางดง มีหมู่บ้านทั้งหมด 11 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านเวียงดั่ง หมู่ 2 บ้านศาลา หมู่ 3 บ้านแพะขวาง หมู่ 4 บ้านน้ำแพร่ หมู่ 5 บ้านป่าจี้ หมู่ 6 บ้านแสนตอ หมู่ 7 บ้านท่าไม้สูง หมู่ 8 บ้านแม่ขนิลโต หมู่ 9 บ้านคอยถ้ำ หมู่ 10 บ้านน้ำนุ่น และหมู่ 11 บ้านเวียงดั่ง ประชากรส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ สภาพทั่วไปของตำบล ตำบลน้ำแพร่อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอหางดงประมาณ 4 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนมากเป็นที่ลาดเชิงเขา บางส่วนอยู่ในเขตป่าสงวน ป่าแม่ขนิล ป่าแม่ท่าช้าง มีพื้นที่ประมาณ 80.55 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 50,340.75 ไร่ มีประชากรอยู่ไม่หนาแน่น เนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่สมบูรณ์ ระบบชลประทานไปไม่ถึง และบางส่วนอยู่ในเขตป่าสงวน อาณาเขตตำบล ทิศเหนือ ติดกับ ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ทิศใต้ ติดกับ ต.สันกลาง อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ ทิศตะวันออก ติดกับ ต.หางดง อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ทิศตะวันตก ติดกับ ต.บ้านปาง อ.หางดง จ.เชียงใหม่ จำนวนประชากรในเขต อบต. 5,862 คน และจำนวนหลังคาเรือน 2,162 หลังคาเรือน ข้อมูลอาชีพของตำบล อาชีพหลัก รับจ้าง และค้าขาย อาชีพเสริม ทำอุตสาหกรรมในครัวเรือนและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล ได้แก่ ที่ทำการอบต. โรงเรียนบ้านแสนตอ วัดศาลาเวียงดั่ง วัดเอรัณทวัน วัดอุโบสถ วัดจำปาลาว วัดทุ่งรังแรง วัดนิลประภา และอุทยานออบขาน

1.2.6 ตำบลหารแก้ว ประวัติความเป็นมาของตำบลหารแก้ว กล่าวได้ว่า แต่เดิมตำบลหารแก้ว ขึ้นอยู่กับอำเภอสันป่าตอง มีนาย จันทรแก้ว พุททวงศ์ เป็นกำนันคนแรก ต่อมาเมื่อกิ่งอำเภอหางดง ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอในปลายปี พ.ศ. 2489 ก็ได้รับการแยกตำบลขึ้นอยู่กับอำเภอหางดง แบ่งการปกครองเป็น 7 หมู่บ้าน ซึ่งในขณะนั้นมีนาย อริยะ อินเสาร เป็นกำนัน ปัจจุบันได้แบ่งเป็น 9 หมู่บ้าน โดยมีการแยกหมู่บ้านอีก 2 หมู่บ้าน เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2545 สำหรับราษฎรส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเมืองอยู่กันมานาน ไม่มีผู้ใดทราบแน่ชัดว่าแต่ เดิมอพยพกันมาจากที่ใด ด้านศิลปวัฒนธรรม มีการทำเครื่องปั้นดินเผาสืบต่อกันมาเป็นอาชีพเสริม จนถึงปัจจุบันมีพระวิหาร โบราณวัตถุทุ่งอ้อ ซึ่งเป็นโบราณสถานอันสำคัญ และเก่าแก่ของจังหวัดเชียงใหม่ สร้างในสมัยใดไม่มีหลักฐานหรือศิลาจารึก บ่งบอก สันนิษฐานจากกรมศิลปากรว่าน่าจะสร้างในสมัยที่สร้างเมืองเชียงใหม่ยุคแรกๆ ซึ่งมีอายุถึง 500-600 ปี โดยดูจากหลักฐานคือ บันไดขึ้นพระวิหาร จะมีทางวัด หรือตัวเหลงอยู่หน้าพระวิหาร ซึ่งแตกต่างไปจาก พระวิหารโบราณทั่วไป ที่พอจะเป็นหลักฐานยืนยันการตั้งถิ่นฐานได้เป็น อย่างดี และจากการสันนิษฐานจากหลักฐานอื่นๆ จากบริเวณ ใกล้เคียง ตำบลหารแก้วที่จะเป็นพื้นที่เพื่อการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ เพื่อทำมาหากิน ในสมัยที่อาณาจักรหริภุญไชย ของพระนางจามรมเทวีกำลังรุ่งเรือง ในประมาณ ปี พ.ศ.1224

อาณาเขตของตำบลหารแก้ว ทิศเหนือ จดตำบลหางดง ตำบลหนองแก้ว และตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง ทิศใต้ จดตำบลหนองตอง อำเภอหางดง ทิศตะวันออก จดตำบลขุนทอง อำเภอหางดง ทิศตะวันตก จดตำบลสันกลาง และตำบลทุ่งด้อม อำเภอสันป่าตอง ข้อมูลประชากร ประชากรตามสถิติทะเบียนราษฎร ณ เดือนกรกฎาคม 2551 แยกเป็น ชาย 2,802 คน หญิง 3,028 คน รวม 5,830 คน จำนวนหลังคาเรือน 2,114 หลังคาเรือน ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ 559.90 คน/ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นของบ้านต่อพื้นที่ 200.19 หลังคาเรือน/ตารางกิโลเมตร (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2551)

1.2.7 ตำบลหนองแก้ว อยู่เขตการปกครองของอำเภอหางดง มีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านละโว้ หมู่ 2 บ้านสันปูเลย หมู่ 3 บ้านเหมืองง่า หมู่ 4 บ้านบวก หมู่ 5 บ้านร้องแหง หมู่ 6 บ้านยังปวน หมู่ 7 บ้านสันทราย หมู่ 8 บ้านหนองแก้ว ประชากรเป็นคนพื้นเมือง ส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ สภาพทั่วไปของตำบล พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ อยู่ในเขตชลประทาน มีพื้นที่ประมาณ 15.40 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 9,625 ไร่ มีประชากรอยู่หนาแน่นปานกลาง อาณาเขตตำบล ทิศเหนือ ติดกับ ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ทิศใต้ ติดกับ ต.หารแก้ว อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ทิศตะวันออก ติดกับ ต.ขุนทอง อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ทิศตะวันตก ติดกับ ต.น้ำแพร่ ต.หางดง อ.หางดง จ.เชียงใหม่ จำนวนประชากรในเขต อบต. 5,141 คน

ข้อมูลอาชีพ อาชีพหลัก คือ รับจ้าง ค้าขาย และอาชีพเสริม คือ การทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน และการแปรรูปผลผลิตการเกษตร ข้อมูลสถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดเจริญราษฎร์ วัดมงคลเกษม วัดละโว้ วัดศรีสุพรรณ วัดสะอาดบุญชร วัดสันทราย ที่ทำการอบต. และโรงเรียนวัดศรีสุพรรณ

1.2.8 ตำบลหนองตอง ประวัติความเป็นมา แต่เดิมสมัยโบราณ เป็นเมืองหนึ่งชื่อว่า “เมืองมะโน” มีความเจริญรุ่งเรือง มาพร้อมกับเมือง “หริภุญชัย” หรือจังหวัดลำพูน ราวศตวรรษที่ 13 และในสมัยเดียวกับเมืองอื่นๆ อีกหลายเมือง เช่น เวียงท่ากาน เวียงละละ เป็นต้น “เมืองมะโน” มีขนาดกว้าง 900 เมตร ยาว 750 เมตร มีกำแพงเมืองสามด้าน คือด้านทิศเหนือ ด้านทิศใต้ และด้านทิศตะวันออก มีคูน้ำกว้าง 19 เมตร ทางด้านทิศตะวันออก ติดแม่น้ำปิงเก่า (พิงค์) ปัจจุบัน หากขุดลงไปดิน ลึกประมาณ 1-1.5 เมตร จะพบกับเศษเครื่องปั้นดินเผา มีทั้งภาชนะ เครื่องใช้ต่างๆ ชิ้นส่วนพระพุทธรูปแบบพิมพ์ต่างๆ และที่สำคัญมีการขุดพบพระพุทธรูปทรงมงกุฏ เทริด หน้าตักกว้างประมาณ 3 ฟุต ซึ่งเป็นศิลปะ สมัยลพบุรี สร้างขึ้นในสมัยเดียวกับเมือง “หริภุญชัย” สมัยของพระนางจามเทวี ในปัจจุบันนี้เมืองมะโนอยู่ในพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 3 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ และพระพุทธรูปองค์ดังกล่าว ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ ณ วัดหนองตอง หมู่ที่ 3 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะที่ตั้ง เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ตั้งอยู่ทิศใต้ของอำเภอหางดงและจังหวัด เชียงใหม่ มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1015 สายสันป่าตอง - ลำพูน เป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญของเทศบาลและของจังหวัดเชียงใหม่สายหนึ่งที่เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดเชียงใหม่ กับจังหวัดลำพูน มีระยะทางจากจังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 28 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 35 นาที มีอาณาเขต ติดต่อกับอำเภอสันป่าตอง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน มีรายละเอียด ดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อด้านลพบุรีแล้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ทิศใต้ ติดต่อด้านแม่เก่า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันตก ติดต่อด้านทุ่งด้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันออก ติดต่อด้านสันทราย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่และตำบลริมปิง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีลำน้ำปิงแบ่งเขตจังหวัดเชียงใหม่กับจังหวัดลำพูน ตำบลหนองตอง แยกเป็น 1 ตำบล 14 หมู่บ้าน พื้นที่ 14 ตารางกิโลเมตร สภาพภูมิประเทศ มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบ ดินเหนียว และดินเหนียวร่วนปนทรายดินทราย มีแม่น้ำปิงไหลผ่านด้านทิศตะวันออก บริเวณ บ้านท่าควาย หมู่ที่ 12 และบ้านท่าจีนาค หมู่ที่ 6 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

2. สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

บริบทของสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของอำเภอหาง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วย ที่ตั้งและอาณาเขต ลักษณะภูมิประเทศ ประชากรและการปกครอง การเมือง โครงสร้างพื้นฐาน สภาพทางการศึกษา ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม รวมถึงการพัฒนา ทางสังคม และวัฒนธรรมของอำเภอหางดัง มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอหางตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ 15 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนมากเป็นที่ราบ มีระบบชลประทาน จึงมีการทำการเกษตรกรรมมีพื้นที่ประมาณ 2.63 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,643.75 ไร่

ทิศเหนือ	ติดกับ ต.บ้านแหวน และ ต.น้ำแพร่
ทิศใต้	ติดกับ ต.หารแก้ว
ทิศตะวันออก	ติดกับ เทศบาล ต.หางดง และ ต.หนองแก้ว
ทิศตะวันตก	ติดกับ ต.น้ำแพร่

ภาพที่ 4.7 ลักษณะทางภูมิประเทศ

2.2 ลักษณะทางภูมิประเทศ

อำเภอหางดงแต่เดิมเรียกว่า แขวงแม่ท่าช้าง ซึ่งขึ้นตรงต่อเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่สภาพพื้นที่เป็นป่ากร้าง มีผู้คนปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่เบาบาง ต่อมา พ.ศ. 2475 ทางราชการได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอหางดง พ.ศ.2481 ยุบเป็นกิ่งอำเภอ และพ.ศ.2490 ยกเป็นอำเภอหางดง อำเภอหางดงอยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ 15 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนมากเป็นที่ราบมีระบบชลประทาน จึงมีการทำการเกษตรอยู่ มีพื้นที่ประมาณ 2.63 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,643.75 ไร่ ทิศเหนือ ติดกับ ต.บ้านแหวน และ ต.น้ำแพร่ อ.หางดง จ.เชียงใหม่ทิศใต้ ติดกับ ต.หารแก้ว อ.หางดง จ.เชียงใหม่ทิศตะวันออก ติดกับ เทศบาล ต.หางดง และ ต.หนองแก้ว อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ทิศตะวันตก ติดกับ ต.น้ำแพร่ อ.หางดง จ.เชียงใหม่

2.3 ประชากรและการปกครอง

ประชากรและการปกครองของ อำเภอหางดงแสดงได้ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ประชากรของแต่ละตำบลใน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2548

ตำบลที่	ชื่อตำบล	ชาย	หญิง	รวม	ครัวเรือน
1.	บ้านไร่	390	369	759	253
2.	บ้านโง้ง และ ขาว	356	377	733	254
3.	บ้านท้าวบุญเรือง	659	718	1,377	598
4.	บ้านช้างค้ำน้อย	381	403	784	331
5.	บ้านช้างค้ำหลวง	496	549	1,045	398
6.	บ้านปากกอก	243	251	494	217
7.	บ้านป่าหมาก	253	246	499	308
8.	บ้านต้นเสียด	423	521	944	419
9.	บ้านเคื่อ	271	320	591	186
10.	บ้านจอมทอง	372	341	713	218
11.	บ้านคู	315	358	673	310
12.	บ้านดอนไฟ	160	161	321	101
13.	บ้านศรีสรร	300	324	624	242
รวม.	-	4,619	4,938	9,557	3,835

ที่มา (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน , 2549)

2.4 การเมืองและการบริหาร

2.4.1 การเมือง ประชากรในเขตอำเภอหางดงให้ความสนใจในด้านการเมืองการปกครองเพิ่มมากขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก เป็นผู้ที่มีความสนใจกระตือรือร้นที่จะใช้สิทธิ และหน้าที่ของตนเองตามระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะมีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับต่างๆ แต่ครั้งไม่น้อยกว่า 79.75 เปอร์เซ็นต์ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และยังให้ความสนใจในด้านการเมืองการบริหารงานของคณะผู้บริหารท้องถิ่นมากกว่าในอดีต ซึ่งเท่ากับการตรวจสอบการทำงานการบริหารงานของผู้บริหาร ที่มาจากการเลือกตั้งและข้าราชการ ส่วนท้องถิ่น และมีส่วนร่วมภาคีรัฐในการตรวจสอบการทำงาน

2.4.2 การบริหาร สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนชุดปัจจุบัน ได้รับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2548 จำนวน 26 คน ฝ่ายบริหารมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน 2 คน เลขานุการองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ทางฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีประธานสภา 1 คน รองประธานสภา 1 คน และเลขานุการสภา 1 คน มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่า 75 เปอร์เซ็นต์ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีอัตราค่าจ้างพนักงานและลูกจ้างดังนี้

พนักงานส่วนตำบล (ข้าราชการ)	12 คน
ลูกจ้างประจำ	2 คน
พนักงานจ้างทั่วไป	4 คน
พนักงานจ้างตามภารกิจ	19 คน

ตารางที่ 4.2 รายชื่อคณะกรรมการบริหารองค์การปกครอง อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ปีพ.ศ.

2551

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1.	นายประเสริฐ โอสถาพันธุ์	นายกอำเภอ
2.	นายวรวิทย์ ชัยสวัสดิ์	ปลัดอำเภอหัวหน้าฝ่ายบริหารงานปกครอง
3.	นายธีระศักดิ์ คงศิริ	ปลัดอำเภอฝ่ายความมั่นคง
4.	นายวรวิทย์ ชัยสวัสดิ์	ปลัดอำเภอฝ่ายอำนวยการและวัฒนธรรม
5.	นายสงัด บุรณภัทรโชติ	ปลัดอำเภอฝ่ายทะเบียนและบัตร
6.	นายอุกฤษณ์ ประสพโชคชัย	ปลัดอำเภอสำนักงานอำเภอ

ที่มา : ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย

2.5 โครงสร้างพื้นฐาน

2.5.1 การคมนาคม มีถนนที่สำคัญผ่านอำเภอ คือ ถนนเชียงใหม่-ฮอด (ทางหลวงหมายเลข 108) ถนนคลองชลประทาน ส่วนถนนติดต่อกภายในตำบลจะมีทั้งถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ และถนนลาดยางเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้าน ทำให้การคมนาคมภายในตำบลสะดวก ยานพาหนะที่ใช้มากที่สุด คือรถจักรยานยนต์ และรถยนต์ตามลำดับ การคมนาคมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลต่างทั้ง 11 ตำบลค่อนข้างสะดวก เนื่องจากมีเส้นทางหลักที่แยกออกจากทางหลวงเชียงใหม่-ฮอดอยู่หลายสาย ลู่พื้นที่ชุมชนทุกตำบล หมู่บ้านซึ่งมียานพาหนะใช้สัญจรไปมาแต่ละวันเป็นจำนวนมากกรมทางหลวงได้ปรับปรุงขยายถนนให้กว้างและดีขึ้นกว่าเดิม ทำให้การสัญจรไปมาสะดวกขึ้น แต่มีจุดที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติม เช่น ติดตั้งสัญญาณไฟจราจร (ไฟเขียวไฟแดง) และทางม้าลายตามเขตชุมชนหนาแน่น หรือที่ที่มีการสัญจรพลุกพล่าน และบริเวณหน้าสถานศึกษาเป็นต้น

2.5.2 ไฟฟ้า และโทรคมนาคม ระบบการโทรคมนาคม ผู้อยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน และสถานที่อื่นๆ ที่สำคัญที่ให้ความสะดวกรวดเร็วในเวลานี้ ได้แก่ ระบบโทรศัพท์ของบริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) แต่ตู้โทรศัพท์สาธารณะที่ให้บริการในขณะนี้ยังไม่เพียงพอแก่ความต้องการของผู้บริโภค

จำนวนหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้	จำนวน 13 หมู่บ้าน
จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้	ครบทุกครัวเรือน
ตู้โทรศัพท์สาธารณะ	จำนวน 5 แห่ง

2.5.3 การใช้ที่ดิน อำเภอหางดงมีพื้นที่ทั้งหมด 302 ตารางกิโลเมตร ซึ่งอาจแบ่งการใช้ที่ดินออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

- 1) พื้นที่ถือครองเพื่อการศึกษา
- 2) พื้นที่ถือครองเพื่อการดำเนินการค้าขายและธุรกิจขนาดย่อม
- 3) พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา การทำสวน

ทำไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ลักษณะนี้มากที่สุด ประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์

2.5.4 การประปา ให้บริการราษฎรในเขตอำเภอหางดงอย่างทั่วถึงแต่เนื่องจากนั้นยังมีราษฎรที่ใช้น้ำประปาบาดาลอยู่มาก เนื่องจากน้ำยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งในพื้นที่ทำการเกษตรกรรม มีความต้องการน้ำใช้ในการเกษตรสูงในหน้าร้อนน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการประชาชนในเขตอำเภอหางดง

2.6 การศึกษา ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม การศึกษา

2.6.1 การศึกษา ตำบลบ้านแหวน เป็นตำบลปลอดผู้ไม่รู้หนังสือ เด็กในวัยเรียน ได้รับการศึกษาภาคบังคับ จำนวนร้อยละ 100 การส่งเสริมด้านการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนให้การสนับสนุนและส่งเสริมคนทุกเพศทุกวัย ให้ได้รับการศึกษา มีแหล่งให้ความรู้ แก่ชุมชน ดังนี้

โรงเรียนระดับประถมศึกษา	จำนวน 4 แห่ง
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน 1 แห่ง
ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	จำนวน 11 แห่ง
ศูนย์การศึกษาชุมชน	จำนวน 1 แห่ง

2.6.2 ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ประชาชนในเขตอำเภอหางดง ส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาพุทธ รองมา คือ ศาสนาคริสต์ ประเพณีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ล้านนาไทย ที่ปฏิบัติสืบทอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่

- 1) ประเพณีปีใหม่เมือง รดน้ำคำหัวผู้สูงอายุ แห่ไม้คำโพธิ์ (วันสงกรานต์)
- 2) ประเพณีทำบุญตักบาตร เทศกาลวิสาขบูชา
- 3) ประเพณีทำบุญสลากภัต
- 4) ประเพณีวันยี่เป็ง (วันลอยกระทง)
- 5) ประเพณีปอยหลวง
- 6) ประเพณีदानข้าวใหม่ วันเพ็ญเดือน 4 เหนือ
- 7) การสืบสานการตักลงหลวง กลองสะบัดชัย กลองมอญเซิง
- 8) การสืบสานการฟ้อนเล็บ ฟ้อนก้ายลาย
- 9) การทำบุญตักบาตรในวันพระ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวัน

สำคัญอื่นๆ เช่น วันพ่อ 5 ธันวาคมหาราช วันแม่ 12 สิงหาคม

ลักษณะของชุมชนในเขตอำเภอหางดง เป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท หรือชุมชนเปิด แต่การดำรงชีวิตประจำวันประชากรส่วนใหญ่ยังคงความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ให้ความสำคัญและนับถือผู้อาวุโส วิถีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทำให้ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมส่วนใหญ่ยังคงรักษาสืบทอดจนถึงปัจจุบัน

2.7 การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรมของอำเภอหางดง

ผลจากการพัฒนาประเทศไปสู่ประเทศอุตสาหกรรม สร้างความก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สังคมไทยตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยมยอมรับค่านิยมของต่างประเทศมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปจากวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม

เรียบง่าย ชัดชัดกับอำนาจความร่ำรวย กลายเป็นสังคมบริโภคนิยมนึกถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม เป็นเหตุให้เกิดปัญหาสังคมมากมายในปัจจุบัน

อำเภอหางดงได้ตระหนักถึงสถานการณ์และปัญหาที่ตามมา สิ่งที่จะสามารถป้องกันการเกิดปัญหาต่างๆ ในอำเภอ ได้เป็นอย่างดี คือ การแก้ไขปัญหาคาความยากจน งานพัฒนาสตรี การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ได้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุน จึงเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม มีรายละเอียดดังนี้

2.7.1 โครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน

รัฐบาลได้กำหนดนโยบาย การแก้ไขปัญหาคาความยากจนเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องแก้ไขให้คาความยากจนหมดสิ้นไปภายในปี 2551 และได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบการจดทะเบียนปัญหาความเดือดร้อน และความต้องการของประชาชนในด้านต่าง ๆ รวม 7 เรื่อง ซึ่งได้ทำการจดทะเบียนเรียบร้อยแล้ว ขณะนี้รัฐบาลได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนแห่งชาติ (ศจจ.) กระทรวงมหาดไทย เพื่อเป็นองค์กรหลักรับผิดชอบแก้ไขปัญหาคาความยากจน และได้มีการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาคาความยากจนในด้านต่าง ๆ รวม 4 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านหนี้สินภาคประชาชน ปัญหาด้านที่ดินทำกิน ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย ปัญหาด้านการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ โครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจนเชิงบูรณาการ และศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหานี้สินภาคประชาชนรับตรวจสอบข้อมูลคาความคืบหน้าของผู้ลงทะเบียนแก้ไขปัญหานี้สิน รับคำร้องแก้ไขปัญหานี้สิน รับประสานกับอนุกรรมการอื่นๆ ในเรื่องการมีงานทำ การมีที่ดินทำกิน การมีงานทำของนักศึกษา

2.7.2 งานพัฒนาสตรี

อำเภอหางดงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสตรีเป็นอย่างยิ่ง สตรีเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคนในชุมชนทุกกลุ่ม จึงได้สนับสนุนและร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหางดง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรีให้มีความพร้อมสามารถช่วยเหลือตัวเองและครอบครัวได้ มีความกิดริเริ่มสร้างสรรค์ กระตือรือร้น และมีความเชื่อมั่นในตนเอง นำไปสู่การเป็นองค์กรแกนนำในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจการเมือง การปกครอง และการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม โดยมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ ดำเนินการ และการติดตามประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชนในตำบล คณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบลบ้านแหวน ได้จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัฒนาสตรี พ.ศ. 2538 และ 2539 โดยนายอำเภอหางดงเป็นผู้ลงนามแต่งตั้ง ประกอบด้วยประธาน

กรรมการพัฒนาศรีระดับหมู่บ้าน และกรรมการพัฒนาศรีระดับหมู่บ้านรวมหมู่บ้านละ 2 คน เป็นกรรมการพัฒนาศรี จำนวน 24 คน

2.7.3 จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม

เพื่อดำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของหมู่บ้านเอาไว้และเป็นการถ่ายทอดไปสู่เด็กและเยาวชน ที่สำคัญคือใช้ประเพณีวัฒนธรรมเป็นสื่อหลอมรวมจิตใจของคนในชุมชน ให้มีความเข้มแข็งและกลมเกลียวสามัคคี กิจกรรมที่ดำเนินการ คือ ฟันฟุ และรักษาประเพณีสำคัญทุกประเพณีในหมู่บ้าน กิจกรรมที่ดำเนินการจัดทุกปี คือ ประเพณีแห่ไม้ค้ำโพธิ์ เริ่มแรกเป็นการจัดภายในหมู่บ้าน ปัจจุบันทุกหมู่บ้านในตำบลเข้าร่วมกิจกรรมทุกปี ซึ่งมีกิจกรรมในประเพณีนี้ได้แก่

- 1) การประกวดขบวนแห่และไม้ค้ำโพธิ์
- 2) การแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน
- 3) การเล่นสะบ้า
- 4) การจัดงานขึ้นโตก
- 5) การแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยกลุ่มเยาวชนสืบสานวัฒนธรรม

ท้องถิ่นตำบลบ้านแหวน

- 6) การแสดงละครสะท้อนปัญหาสังคม โดยกลุ่มเด็กแสดงละคร

2.7.4 การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

เป็นการรวมกลุ่มของคนในหมู่บ้านเพื่อแก้ไขปัญหาการไม่มีเงินทุนในการประกอบอาชีพของหมู่บ้าน และเพื่อจัดตั้งกองทุนสวัสดิการของหมู่บ้าน ใช้สถานที่ศาลาวัดชัยวุฒิ เป็นที่ทำการกลุ่มทุกวันที 5 ของเดือน คณะกรรมการบริหารกลุ่ม จะเปิดทำการรับฝากและกู้ยืมเงิน ตั้งแต่เวลา 09.00-15.00 น. ในขณะเดียวกันสิ่งที่พิเศษในการช่วยเหลือกันของสมาชิกจะมีการจัดเลี้ยงอาหารกลางวันแก่กรรมการ และสมาชิกที่นำเงินมากฝาก ซึ่งมีสมาชิกของกลุ่มอาสาเป็นเจ้าภาพผลัดเปลี่ยนกันทุกเดือน มีเงินกองทุนสวัสดิการหมู่บ้าน ดังนี้

1) กองทุนช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์	จำนวน	800	บาท
2) กองทุนการศึกษา	จำนวน	2,340	บาท
3) กองทุนพัฒนาชุมชน	จำนวน	1,982	บาท
4) กองทุนผู้สูงอายุ	จำนวน	750	บาท

การดำเนินงานของกลุ่ม สามารถแก้ไขปัญหาด้านเงินทุนของหมู่บ้านได้ สิ่งหมู่บ้านได้รับนอกจากเงินทุน คือ ความเอื้ออาทร การช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน รวมไปถึงผู้มีปัญหาสุขภาพบ้าง กลุ่มได้ให้ความช่วยเหลือในด้านการบำบัดรักษา ทำให้ผู้ที่บำบัดแล้วเกิดความละเอียดในการกลับไปสุขภาพใหม่

2.7.5 การรณรงค์ประชาสัมพันธ์

มีการประชาสัมพันธ์ถึงพิษภัยของยาบ้าด้วยเสียงตามสายของหมู่บ้านทุกวัน จัดเดินรณรงค์ ในงานและกิจกรรมหมู่บ้านทุกครั้ง และจัดบอร์ดข้อมูลประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน

การดำเนินงานด้านป้องกันยาเสพติดของหมู่บ้าน เน้นการให้ความเข้าใจ และช่วยเหลือหากมีผู้ถูกจับกุม ผู้ใหญ่บ้านจะไม่ให้ความช่วยเหลือในการค้ำประกัน ผลการดำเนินงาน ทำให้ไม่มีผู้ผลิตและผู้จำหน่ายในหมู่บ้าน

3. สภาพเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของอำเภอหางดง ประกอบไปด้วย สภาพเศรษฐกิจทางการเกษตร การอุตสาหกรรม การพาณิชย์ การเมืองและการบริการ

3.1 สภาพเศรษฐกิจทางการเกษตรกรรม

เนื่องจากพื้นที่ของ อำเภอหางดงเป็นที่ราบกลุ่มซึ่งเหมาะแก่การประกอบอาชีพ เพาะปลูก ทำให้ประชากร อำเภอหางดง มีอาชีพหลักคือ การทำการเกษตร ได้แก่ ทำนา ทำสวน เป็นหลัก ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญคือ ข้าว ลำไย ถั่วเหลือง อาชีพรองได้แก่ อาชีพรับจ้างทั่วไป การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร คือ การผลิตเห็ด กุนเชียง แคหมู และงานหัตถกรรม คือ การผลิตโคมไฟ งานแอนดิก รายได้เฉลี่ยของประชากรในตำบล 19,650 บาท ต่อคนต่อปี ซึ่งถือเป็นรายได้ที่ยังไม่ดีพอสำหรับเกษตรกร เนื่องจากกลไกการตลาด บางปีก็มีผลผลิตมาก ทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ ขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเกษตรกรรม ผู้บริโภคตื่นกลัว เนื่องจากเกษตรกรใช้สารเคมีในการเกษตรกรรมมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น เป็นต้น

3.2 สภาพเศรษฐกิจทางอุตสาหกรรม

โรงงานอุตสาหกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก มีโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ บริษัทอาหารภาคเหนือจำกัด ที่ตั้ง ม.1 ต.หนองตอง และบริษัทสันติภาพเทรดดิ้งจำกัด ที่ตั้ง ม. 9 ต. หนองควาย โรงงานอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การแกะสลักจากไม้แอนดิก โรงงานอิฐบล็อก โรงสีข้าว เป็นต้น

4. ข้อมูลจากการลงพื้นที่ การดูงานนอกสถานที่ และการจัดจำหน่ายสินค้า

แผนงานโครงการวิจัยวิเคราะห์การออกแบบผลิตภัณฑ์ และศักยภาพธุรกิจชุมชนตามโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีวิธีการศึกษาและแผนการปฏิบัติการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 การลงพื้นที่เพื่อจัดเวทีทำความเข้าใจเกี่ยวกับชุดโครงการวิจัย

ชุดโครงการวิเคราะห์การออกแบบผลิตภัณฑ์ และศักยภาพธุรกิจชุมชนตามโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ คณะผู้วิจัย และนักวิจัยที่รับผิดชอบในแต่ละโครงการ ริเริ่มดำเนินการในระยะแรก คือ การจัดเวทีเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการวิจัย โดยเป็นการแนะนำ การให้ข้อมูลเบื้องต้น แก่คณะผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนชาวบ้าน ผู้นำตำบลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กลุ่มธุรกิจชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการ รวมถึงประชาชนที่สนใจเข้าร่วมฟังการให้ข้อมูล โดยสถานที่ในการจัดกิจกรรม คือ ห้องประชุม ณ ที่ว่าการอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ผลจากการจัดเวทีนั้น คณะผู้วิจัย คณะผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนชาวบ้าน ผู้นำตำบลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กลุ่มธุรกิจชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการ รวมถึงประชาชน ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการทำงานวิจัย เข้าใจระบบการทำงานร่วมกัน รวมถึงมองเห็นแนวทางในการบูรณาการความรู้ร่วมกันของคณะนักวิจัย ผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้ประกอบการ นับว่าเป็นสร้างความเข้าใจร่วมกัน เพื่อประโยชน์ในการทำงานของคณะผู้วิจัย และส่งผลให้ผู้ประกอบการที่จะเข้าร่วมโครงการได้รับผลประโยชน์จากงานวิจัยนี้อย่างสูงสุด

4.2 การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลบริบทชุมชน เป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลบริบทชุมชนในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ข้อมูลพื้นฐานด้านประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ข้อมูลสภาพทางสังคม ได้แก่ ที่ตั้งและอาณาเขต ลักษณะภูมิประเทศ ประชากร การปกครอง การเมืองและการบริหาร โครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม การศึกษา การพัฒนาทางสังคม วัฒนธรรมของอำเภอหางดง เป็นต้น ข้อมูลด้านวัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจ ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจทางเกษตรกรรม และสภาพเศรษฐกิจทางอุตสาหกรรม เป็นต้น

โดยผู้ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วยคณะผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย และนักศึกษา สาขาวิชาศิลปกรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยมีกิจกรรม ดังต่อไปนี้

4.1.1 การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานของชุมชน โดยเป็นการสำรวจสภาพแวดล้อมทั่วไปของชุมชน จากวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การถ่ายภาพประกอบ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้งานวิจัย

4.1.2 การลงพื้นที่เพื่อทำความคุ้นเคย และทำความสนทนากับคนในท้องถิ่น และกลุ่มผู้ประกอบการต่างๆ โดยคณະนักวิจัยจะเป็นผู้เข้าไปทำความรู้จัก ปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้าน รวมถึงเป็นการเก็บข้อมูลจากชาวบ้าน โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

4.1.3 การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล โดยนักศึกษาเป็นกำลังสำคัญในการเก็บข้อมูล รวมถึงเป็นการเชื่อมโยงนักศึกษาและชาวบ้าน บูรณาการเรียนการสอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยนักศึกษาจะเป็นผู้ไปคลุกคลี ทำความรู้จัก เข้าไปเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านที่สำคัญต่างๆ เพื่อนำมาถ่ายทอด และนำมาทำรายงานเพื่อสร้างบทเรียน ข้อมูลตัวอย่างแก่นักศึกษารุ่นใหม่ต่อไป

4.3 การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลของกลุ่มธุรกิจชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา เป็นการลงพื้นที่ในแผนการวิจัยระยะที่ 1 หลังจากการเก็บข้อมูลบริบทชุมชนแล้ว ซึ่งการเก็บข้อมูลงานวิจัยในระบะนี้ จะเป็นการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้วิจัยเสียก่อน โดยเป็นการศึกษากลุ่มประชากร ผู้ประกอบการในกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นแบบกลุ่มประชากรที่นับได้ (Finite Population) จากกลุ่มธุรกิจชุมชน 6 กลุ่ม ในพื้นที่อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีวิธีการ คือ

4.3.1 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง เป็นการลงสถานที่จริง ในสถานประกอบการ บ้าน โรงงาน หรือพื้นที่ในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้ลงไปศึกษา และเก็บข้อมูลในครั้งนี้จะใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การเรียนรู้ การจดบันทึก และการถ่ายภาพประกอบ โดยจะต้องเก็บข้อมูลตั้งแต่ด้านเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ประวัติความเป็นมา วิธีการทำงาน การบริหารจัดการ การผลิต การส่งสินค้า และการจัดจำหน่ายสินค้า และที่สำคัญ คือ กระบวนการทำงาน ขั้นตอนการผลิตสินค้า หรือการผลิตผลิตภัณฑ์ตัวอย่าง ตั้งแต่ การหาวัตถุดิบ การคัดเลือกวัตถุดิบ การเริ่มต้นออกแบบผลิตภัณฑ์ การเริ่มสร้างชิ้นงานจริง การลงสีชิ้นงาน การเคลือบ การเก็บรายละเอียด การเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาเป็นข้อมูลสำคัญในงานวิจัยเพื่อนำมาวิเคราะห์หาศักยภาพด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ และการจัดการของกลุ่มผลิตภัณฑ์ตัวอย่าง โดยมีการถ่ายภาพประกอบเพื่อนำมาสรุป และจัดทำขั้นตอนการทำงานของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำออกเผยแพร่สู่ นักศึกษา นักวิชาการ หรือผู้ที่สนใจต่อไป

4.3.2 การเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในขณะที่จัดกิจกรรม การเก็บข้อมูลในลักษณะนี้จะเป็นการเก็บข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงการเก็บข้อมูลที่ขาดตกบกพร่อง

ที่จำเป็นต้องใช้ รวมถึงการเก็บข้อมูลความพึงพอใจ และประโยชน์ที่ได้รับของผู้ประกอบการจากการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่คณะผู้วิจัยเป็นผู้จัดขึ้น กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะเป็นการจัดเวทีการให้ความรู้ เป็นการบริการภาคความรู้จากคณะผู้วิจัย นักวิชาการ เช่น คณะวิทยากรจากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ การให้ความรู้เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และให้ความรู้เรื่องการจัดการการตลาด การเงิน การผลิต การบริหารจัดการ เป็นต้น

4.4 การศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นการเรียนรู้จากผู้ประกอบการที่ประสบผลสำเร็จ โดยนำผู้ประกอบการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ไปศึกษา และเรียนรู้ถึงรูปแบบการทำงาน การออกแบบผลิตภัณฑ์ การจัดตั้งหน้าร้าน ของผู้ประกอบการกลุ่มอื่นๆ โดยสถานที่ที่นำผู้ประกอบการไปศึกษาดูงาน ยกตัวอย่างเช่น ร้านค้าวันสนั่น (ร้านค้าของฝากของจังหวัดเชียงใหม่) การศึกษาดูงานที่ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ (การจัดแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์หัตถกรรมต่างๆ) การศึกษาดูงานที่หอศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเชียงใหม่ (การจัดแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์หัตถกรรม และงานแสดงผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์ ของนักออกแบบ กลุ่มศิลปิน สล่า เป็นต้น) คณะผู้วิจัยจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าอาหาร และค่าวัสดุ ให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการทั้งหมด

ผลที่ได้จากการนำผู้ประกอบการไปศึกษาดูงานตามที่ต่างๆ เหล่านี้ จะทำให้ผู้ประกอบการได้รับความรู้จากกลุ่มผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ รับทราบรูปแบบการทำงานที่เป็นระบบ รับทราบรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ประสบผลสำเร็จ รับทราบวิธีการการจัดหน้าร้าน และทราบวิธีในการบริการลูกค้า เป็นต้น

4.5 การจัดจำหน่ายสินค้านอกสถานที่ เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการที่ได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์แล้ว เพื่อนำมาทดสอบรูปแบบของผลิตภัณฑ์ และทราบผลตอบรับของกลุ่มลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่าง จะเป็นการนำผู้ประกอบการไปจำหน่ายสินค้าตามสถานที่ และแหล่งจำหน่ายสินค้าที่สำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ ยกตัวอย่างเช่น ถนนคนเดินวันเสาร์ ถนนวัวลาย ถนนคนเดินวันอาทิตย์ ณ ถนนคนเดินประตูท่าแพ ตลาดนัดกรีนมาร์เก็ต หลังห้างคาร์ฟูร์ จังหวัดเชียงใหม่ ตลาดนครรวมโชค หรือศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น คณะผู้วิจัยจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าอาหาร ค่าวัสดุ และค่าเช่าพื้นที่ ให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการทั้งหมด

ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ คือ การทดลองปฏิบัติงานในพื้นที่จริง ผู้ประกอบการสามารถนำเอาความรู้ที่ได้จากการจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำความรู้

จากการศึกษาดูงาน มาทดลองปฏิบัติใช้ และยังสามารถรับรู้ผลตอบรับของกลุ่มลูกค้าได้จริง รวดเร็ว และได้รับข้อเสนอแนะจากกลุ่มลูกค้ากลับไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการออกแบบได้เป็นอย่างดี

